

KEMÉNY BERTALAN BÚCSÚZTATÓ BESZÉDJE

Tisztelt Gyászoló Család, barátok és kollégák! Kedves Berci!

Apahiányos világban élünk. Az apák korán eltűnnek gyermekeik életéből. A család már szinte csak a múlté. Az apa távol van – korán kel és későn érkezik, távoli városokban, munkahelyeken teszi a dolgát, egész lénye titokzatos. Tudjuk, értünk tevékenykedik, hiányára mégsincs gyógyír. Ha kórházban vagy börtönben van, akkor távolsága ellenére inkább a miénk.

Apahiányos világunkban az apák korán elhalnak. És nélkülözük az igazi apát, a férfit, a szellemet sugárzót, a fölfelé tekintőt, a nagyvonalút, a lovagot, a normaadót, az értékek kijelölőjét, az igazság kimondóját. Nélkülözük a kalandjainkra rábiccentőt, a gyarlóságunkra nagyvonalúan legyintőt. A kérdezőt, az asztal melletti társat, az élet súlyát viselőt. Az apa nélkül felnővők nem lesznek igazi férfiak, a feminin környezetben maguk is femininné válnak.

Kedves Berci!

Ezernyi barátod vesz körül. Sok százan itt ravatalodnál/sírodnál, százak és százak lélekben veled vannak e percben is. Lehet-e ennyi barátja az embernek? Nem – gondoljuk –, egy-két barátnál több nem lehetséges, a több a mélységet kérdőjelezi meg, mélység nélkül pedig nincs barátság. Akkor miért ez a sok zarándok, honnan a sok barát?

Apahiányos világunkban apa lettél százak számára. Aki az egészet látja, aki minden elveszett bárányért útra kél. Aki elhagyta kis családját, a nagy családját, a közösségért, az országért. Nem karrierből, hanem tisztességből, hiszen szegény maradtál. Kerülted a hatalmat elővigyázatosságból és tartózkodásból. Otthon titok maradtál, de kinyíltál ezreknek. Mestere lettél a tanulni vágyóknak. De nem valamit tanítottál, hanem akár a régi görögök, valami titokzatos egészet. Neveltél akarva akaratlanul, mindig, mindenhol, az emberre figyelve. A tanárt és diákját valami légüres tér választja el, te sokszor kíváncsibb voltál a hallgatódra, mint ő. Kérdeztél, és a kérdezett saját kérdéseivel juttattad el a helyes válaszhoz. Egyetemistaként hallottalak először. A tárgy már homályossá vált, de a szellemi izgalom, ami sugárzott belőled, nem. Arról meséltél, hogy Jókai hányféle almát és körtét ismert, mindezt szembeállítottad elszegényedett világunkkal. Mint máskor, nem használtál nagy szavakat, mégis megértetted, hogy az élet szép, hogy gazdagsága micsoda érték, hogy életem és az elődöké ezernyi szállal össze van fonva, hogy tagja vagyok egy összetett világnak, hogy az én rezdülésem is számít e hatalmas gépezetben.

Ha számít, mit teszek, akkor cselekedni kell, ha cselekszem, akkor fontos az iránya. Fölfelé és előre, nem kétséges. Nem, nem, ezeket soha nem mondta, de tudtuk, és kisandítottunk oldalra, feléje, látja-e, helybenhagyja-e, amit teszünk. Százak indultak el így, először neked akartak megfelelni, a te kimondatlan értékeidnek, százak, akik már értik, hogy ez nem érted van, hanem értünk, együtt az egészért. És teszik a dolgukat...

Teszi a dolgát mint falugondnok. Meglátogatja az időseket, ha kell, felvágja a fát. Aztán kisbusszal beviszi a beteget a

városba, elviszi a leveleket, kiváltja a gyógyszert, kihordja az ebédet az öregeknek, egyáltalán rákőszön a magukra maradtotakra. Szolgál, fáradozik, és életet lehel a halódó falvakba.

Kedves Berci!

Ha mást nem is tettél volna azon túl, hogy létrehozta és értékekkel megtöltötte a falugondnoki hálózatot, már ez is önmagában elég lenne valamennyiünk mély megbecsüléséhez.

A többiek is teszik a dolgukat, nem mint tájtervezők, nem csak mint településtervezők, nem mint ökológusok vagy szociológusok. Nem mint egy tudomány képviselői, hanem tanítványaidhoz méltóan keresők, kutató emberként. Mint ahogy a tervezőirodák szűkre szabott mozgásterében is megpróbált kibontakozni, elszakadva az aktuális módszertanoktól és részekre bontott feladatoktól. Helyette megpróbáltad feltenni a valóságos kérdéseket a falu jelenéről és jövőbeni sorsáról, hogy majd közösséget vállalva az ott élőkkel, minden gondolatod és energiád nekik szenteld.

A falvak aggasztó helyzetét látva kerested a jövőben adódó lehetőségeket. A falu boldogulására sem volt kész recepted. Mert mi is kell hozzá? Mindenütt más. De mindenekelőtt a helyzettel való szembenézés. Akkor fogalmaztad meg híres mondásodat: „nem csak népességmegtartó képességre van szükség, hanem képességmegtartó népességre”.

A megoldást keresők között mindenkinél kíméletlenebbül tetted fel a kérdéseket, amelyekre alig adtál egyértelmű választ. Inkább hangosan tűnődöttél. Nem terelted politikai síkra a falukérdést, bár a nyolcvanas években mindenkit megkísértett a politikai megoldás keresés. Nem adtál egyértelmű koncepciót, hanem mindig új és új gondolatokat, problémákat hoztál fel. Így találtad ki a szocialista farmert és a falugondnoki hálózatot. Egyetlenegy gondolat volt mindkettő közép-pontjában: az ember. Az ember, akinek valami más kell, több kell, mint munkahely, több kell, mint csatorna, mint út, kell neki hit, hogy van jövője településének, kell hozzá az a remény, hogy van a gyermekeinek is perspektívája, és éreznek egy gondoskodó kezet, amelyik mindezt megerősíti bennük.

Kedves Berci!

A hatvanas évek elején börtönbe kerültél a Mustármag című illegális kiadványodért. Valamennyien ismerjük a mustármagról szóló bibliai példabeszédet. Életműved rokon a példabeszéddel – a kicsike magból hatalmas növény sarjad, és ezernyi maggal szaporítja magát. Végtelen egyszerű, letisztult mondataid ezek szellemi hagyatékává váltak. Hatottál, mert erős voltál. Tiszta szándékaiddal, értékeiddel te lettél a normaadó, a szellemet kisugárzó, az igazságot kimondó. Az, akit keresünk az apa nélküli világban. Ezért hát apai tisztelettel és igen mély szeretettel tekintünk rád. Elhagytál bennünket, de nem siránkozunk. Mert felnőtté tettél bennünket. Dolgod elvégezted. És megpróbáljuk megtartani, amit egy apa gyermekeitől vár el: ismerjük fel, hogy testvérek vagyunk. És éljünk úgy, mint testvérek. Úgy legyen!

Kedves Berci! Isten áldjon! Nyugodj békében!

A búcsúztató beszédet elmondta: Dr. Szaló Péter.